

ТҮРҮШЫН АЛХАМУУД

ТҮҮХЫН ХУУДАА ГРАЖАДА

Уран оной Бурядай уран зохёол

1922 он. Солонзон Туягай мэт татаа гэжэ шүлэгүүр...

1924 он. Д.Р. Намжилоний мада тааруула зохёон...

1925 он. Декабриин 21-дэнд Монголой Эрдэмэй үндэс...

1927 он. «Уран үгсүүн чингэж нэрэтэй уран зохёолтой...

1927 он, март нара. Уран зохиолдон нингын суглаан боло...

1927 он, декабрь нара. Уран зохиолдон нингын суглаан боло...

1928 он. Мансим Горькийн нахатай болоһонтой да...

1928 он. Мансим Горькийн нахатай болоһонтой да...

Буряад зурагай үндэс буури...

Социализм хадаа литература искусствун саашадаа хүгжэхэ үргэн ехэ арга боломжо олгоо.

(КПСС-эй ЦК-гай Төвисүүдһээ)

Х. НАМСАРАЕВ

МОНГОЛ НҮҮДЭЛ

Горхо үзэнгүй гуталаа бү тайла. Гуужамар үзэнгүй гулда бү заһал!

Молон багшын зарлиг гэжэ Монгол нүүхэ хэмээлдээл. Удэшэ бүри суглараад...

Монгол хэмээн зүүдэлнэ. Энэ тэрэ айлуудаар Эхэнэр хуучнадын айлшала...

Ухэр малынь шууялдана. Харгын шөрбарт аханадаа. Халаг хухы хэмээлдэнэ...

Баригдаа хаа—балар харанхы. Гэтэлхэ хаа—гэгээн гэрэл. Хожомдоо хаа—хохидолтой...

Хүрдала хаа—жаргалтай. Үндэр наһа эдлэжэ, Үнн сэгмэ үзэһэн, Үнэн хайхан сэдхэлтэ...

Эхэнэр хуучнадын айлшала. Найжа ламбагайгаа залаад, Наншад сэржэн уншуулна...

Бага хайхан үрэнэртөө. Баларшагүй баатар эрдэм одуулагтан.

ИИГЭЖЭ ЭХИЛЬЭН ТҮҮХЭТЭЙБДИ

Революциин урда тээ буряад шүлэг гэжээ нилээд аали хүгжэжэ байһан юм.

Имагтаа Агууехэ Октябриин социализм революци ажаллан арадыг мулжэжэ...

Бурядай совет уран зохёол, илангаяа шүлэг, хорьод онһоо эхилжэ хүсэ...

Эдэ дурсагдаһа аялдууудаа Солонзон Туяа, Базар Барадин гэжээд хожомо мэдэрхэн юм.

Бурядай хүүгэдэй совет литературын эхи татаһан гэжээ. 1924 ондо Г.Д. Нацовай «Ленин багшын магтаал»...

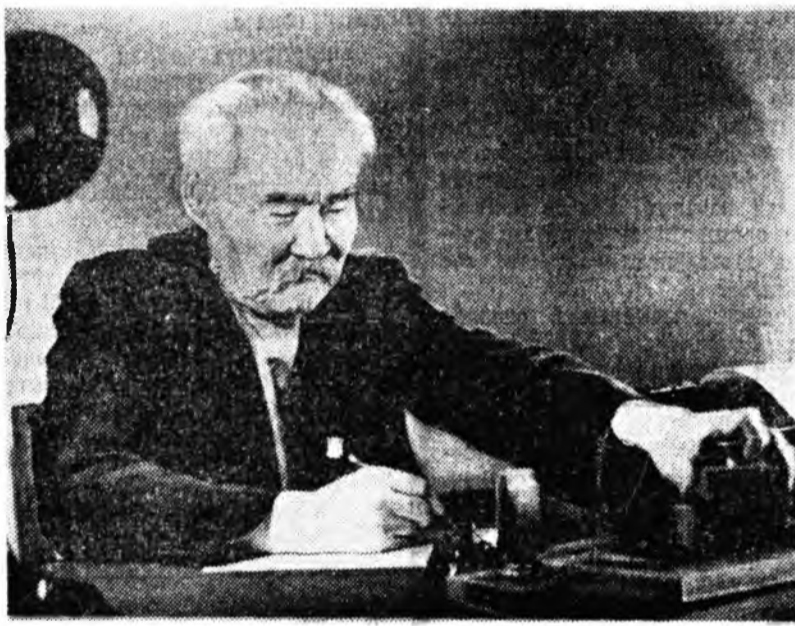
Дээрэ дурсагдаһа поздүүдһээ гадна, илангаяа 20-дод оной хоёрдохой хахаднаа...

Дамба Дашинимаев 1926 ондо «Ленин нүгэзлэ» гэжэ шүлэгээрөө литературата ороо...

Б. Базарон, Ж. Балданжобон, Б. Абидуев, Г. Дагууров, Мункэ Саридак болон бусад...

И. НИМ.

АБГАЙН ТҮРГЭН

Сергей Петрович Балдаев хорн гаран оной үзэр шүлэг, шог раскад, зүжэг олоор бичижэ, авад...

Сергей Петрович Балдаев 1927 онһоо СССР-эй Уран зохиолондой холбооной гэгшүүн...

Мунөө 80 нахатай боложо яһан Сергей Петрович сариуун хүнгэн, сэхинь хэлээдэ...

Зураг дээрэ: 1 Сергей Петрович Балдаев ажал дээрэ. 2) Тэгэнэй бэһлэһэн «Үнэнэй баяр» гэжэ зүжэгэй гаршас.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Д.Р НАМЖИЛОН

ҮЛҮҮ ХАРАЖА, БУЛУУ ХИМЭЛБЭ

Хабарай хашанха сагта Харанхы болоһон үедэ Хондлог зангай гэжэ эзэн Хондоло хурьяжа юм...

1924 он. Хуушан монголһоо Ш. НИМБУЕВ буулгаба.

Дамба ДАШИНИМАЕВ

ХАМТЫН АЖАЛТАНДА

Түмэр хүлэгые хүдэлгэжэ, Түгэсэгтэй газарые Түгдэлжэ, Тала гэжэ танигдашагүй.

Аймаг, түбтэ Анхарагдажа, Сомон дотороо суутай боложо, Байшаагдажа, Байната.

ЭНЭЛ ДАА ТҮРЭХЭН ТАЛАМНИ

Хүбөөгүй үргэн, хизааргүй уужам дайда, Хүнгэн нэбшээнэй зэрлэгэн...

Солонзон ТУЯА

МИНИИ ХУУР

Дуулыш даа, хуурин, долгисон эбхарыш, Дуулим сагайнгаа хүбшэргэй татыш!

УГЛӨӨНЭЙ БҮРГУУЛИДА ОРОЛГО

Уүлэнэй зах алайжа, Үндэрэй орой ялайжа, Үдэр боложо гэрэлтэбэ.

Хажуу таладаа хуйбадана. Сэлмэг огторгой хүхэржэ, Сэлгэ хүйтан жабар...

МҮНХЭ ГАЛ

Агуухэ хубисхалай үлгы—Ленинград хотын тэг дунда, Нева мөрөнөө холо бэш газарта, томо гогшын саад-талмай оршоно. Энэ хадаа бусад сээрлэгүүдтэ орходо ошо өөрөн илгээтай. Юу гэхэдэ, үргэн уужам алтэй, зүргэ бүхэшинь хүрин шара элээр хушгарадан, эдэб иэвин сээсүүдээр бүрхөөгдөн. Энэмнай хотын ажалшадай хэр угһаа хойшо хүндэлжэ, сахина байһан Марсова талмай болоно.

1917 оной февралын революцида хабаадсажа, унагшад энэ Марсова талмай дээр хүдөөлүүлдэгдэн байгаа. Тэрэ гэхэдэ хойшо дурасхаалта газарта ард зон ержэл, ержэл байдаг юм.

1957 ондо—Агуухэ Октябрын социалис революциин 40 жэлэй ойн баяры тэмдэглэхын урдахаа Ленинградтай комсомолууд болон революциин ветеранууд энэ ержэ, мүнхэ гал бадарһаан юм.

Талмайн тэг дунда мүнхэ гал бадржэ байдаг. Багаарай үхэлээр унаһан аха нүүхэдтэ зэрюулагдана, алтан үзэгээр бэшгэдэн дурасхаалай үрнүүд дүрбэн тээшэ гарһан үүдэн бүхөнэйһэн ханануудта толорон харгаддаг.

Урдань хаанай сэрэгүүдэй парад, баянжуулай сэнгээр газар байһан энэ талмай 1917 оной хойшо ондо, хүндэтэн, нангин газар болоно. Февралын революцида 1382 хүн хабаадана, ами наһаа алдһан байгаа. Нүүднэй Петроградтай Советтэй түрүүлшын зүблөн дээрэ энэ хүшөө нээж тухай асуудал шинд хөгдөн байна.

Агуухэ Октябрын илаһан түрүүлшын жэлүүдтэ энэ талмай дээрэ ард зоний минитг, жагсааг үнэгэрэгдэдэг болон юм. Петроградтай ажалшад энэ сугларжа, залуу Совет республикын түрүүлшын жэлэй ойн баяры тэмдэглэһэн байгаа.

Эхнүүлэй командануудай дундаа «Забайкалец» спортклубай «Байгал» командын футболлистар мурсыөөдэ түрүүлэ. Тэрэ командата аомхар 40-һөө 33 очкотой болон. Энэ командын довтолгоод, хамгаалганад сохио оруулаһан бумбэгын тоогоор, яһала һайн үрэдүнтэй.

Байгала оной наадана Галуута Нур горойд шахтёрнуудай команда эх ажалта туйлаһан. Шахтёрнууд чемпионот 5 очкоогоор гэгдэжэ гэхэ гү, 28 очкотой болжэ, хойрдохи һуурда гарһан байһа. Энэ командата нааданай 1-дэх, 2-тохи эрьсэгдүүдтэ оло дахин шүүжэ, һайнаар гараа.

Тумэр замай «Локомотив» һуулар наадба. Гэбэшнэ гурбадхи һуурда гарһан.

«Электромашина» команда эн ондо нааданай таблица дээрэ һуурын һуури азалла.

Мүнөө жэлэй түрүү һуури азаллаһан дун гарһан таблица дор харуулаха нимэ:

АЛТАН НАМАРАЙ БАЯН ХЭШЭГ

Эдэ үдэрүүдтэ Улаан-Удэ хотын дэлүүрүүд дээр Октябрын һайндэрэй урда тээхи эхэ жармаг нээгдэжэ. Хэвээ хэвээгэйһинээ хүдөөтэй, хүүрэтэй, Хүдөө нота-суудаймай малнат, таряанат түб хотынгоо ажалшадтай урда алтан намарайнга атар хонигые элбэг дэлбэгээр дэлбэбэ гээһэнэл.

Байгала ондо ороһо тариа элбэг ехээр ургуулаһан Бэншүрэй, Зэдын болон Ивалдын ажалшинууд тэжатар томо мянганууд соо шивилын хушан шара ороһо, хүрөөнаадын гурил асараа.

Улаан-Удын аймагай Калининэй парамэдэ, Бэншүрэй аймагай «Восход», гэжэ бүхэлдэйни выставкэ үзэгдэр хаагдаа. Энэ выставкэ дурга һарин турша соо худалдаа 2 рекорд туйлаа: һаагадһаанын мүн таряанат, ороһо харягһаанын эрэн эл болон байгаа.

«ЭКСПО-67» гэжэ выставкэ 28-да 50 миллион хүд ороһо хаара. Монреальда ажалнууд 39 наһатай Марта Раеини энэ үдэрэй эрэн эл талһаантай хүшин байһоно. Иһоний Оскара торондо 1970 ондо болохо бүхэлдэйни худалдааи выставкэда түлөө һууридо ошохо эрэн олгоһон түрүүлшын билэг таряанат туханай байгаа.

Монреаль, октябрын 30. ТАСС-ай корреспондент В. Михайлов «Витязь» дамжуулагч «ЭКСПО-67» гэжэ бүхэлдэйни выставкэ үзэгдэр хаагдаа. Энэ выставкэ дурга һарин турша соо худалдаа 2 рекорд туйлаа: һаагадһаанын мүн таряанат, ороһо харягһаанын эрэн эл болон байгаа.

Улаан-Удэ хотодо үнэгэрэгдэжэ байгаа жармаг—ойн байрай жэлэй ута намарай баян хэшэг хото, хүдөөгэймай ажална зоний баян дэлгэр ажалбайдалые үшөө дахин гэршэлнэл.

Б. ЖАНЧИПОВ.

ФУТБОЛ «БАЙГАЛ» ТҮРҮҮЛЭЭ

Футболээр республикын түрүү һуури азаллаһан мурсыөө (1-дэх) группин командануудай дунда табан наһааа үлүүтэй сэг соо үргэлжлөө.

Энэ мурсыөөһөө гална, хабарай түрүү һуури азаллаһан, республикын күнөө абалтын, футболлистар зоний нээлэ, хаалгын мурсыөөүүд үнэгэрэгдэһэн байһа.

Нелондо эдирүүлэй команда эхнүүлэй командые дабан нааданай байгаа һаа, мүнөө жэлдэ ондо болон юмэниинь юуб гэхэдэ, эдирүүлэй команда эхнүүлэй командатай алдһар хоёр эрьсэг хэжэ, өндөгһөө ба нүүдөөгүлэйнгээ талмай дээрэ наадла.

Унэгэрэгдөөд байһан футболло сөөһоний дүн сөөгөөд байхадаа, эдирүүл болон эхнүүлэй команданууд мун бөөһөр наадаа гэжэ хэлэхэдэ болон. Наадагһаантай, мун зарим командануудай шадабари тэшигдэ.

«Динамо» эдирүүлэй команда 33 очкотой болжэ, республикын чемпион болон байһа. ДВРЗ-гэй ба транспортны «Локомотивуудай» команданууд тэд бүрдөө 32 очкотой болжэ, чемпионот минт нэжээд очкоогоор гэгдэһэн.

«Торпедо», «Шахтёр», «Ижевск» команданууд

Table with 10 columns: Команданууд, ажаллаһан шувуу, шувуу, очко, гол, гол, гол, гол, гол, гол, гол, гол, гол. Rows include Байкал, Шахтёр, Локомотив, Металлург, Ижевск, Торпедо, Стекольник, Динамо, Электромашина, Байгал.

АГНУУРИ ЭХИЛЭЭ

Республикынмай ой тайгауудта ангай намар-үблэй олобори эхилэбэ. Зуун-Саваанай Түхэнэй һардагуудта тэндхи кооперо-промхоой бүлэг ангуушад вертолээр ниндэжэ ошобэ. Тэднэй хамта Түхэнэй суута ангуушан Нима Зурарев, СССР-эй арадай ажалын туйлаһануудые халруулаха выставкэда хабаадһаа А.Томчаев гэгшэд ошогдохтой.

Мүнөө жэлэй агнуурда республикынмай дүрбэ мянга гаран хүн гараха байна. Баянын аймаг хамагһаа олон хүнийе—500 ангуушад тайга гаргаа. Тинхэдэ Баргажадай, Арчулын, Зүдэгийн аймагуудһаа хэдэ хэдэн зуун ангуушад олобортод мориорын.

Агнуурина энэ сезондо Бурядаймай ангуушад 1 миллион 200 мянган түхэрэй ангай арһа баруулаха выставкэда хабаадһаа А.Томчаев гэгшэд ошогдохтой. Мүнөө жэлэй агнуурда республикынмай дүрбэ мянга гаран

«СОВЕТ ЗАСАГАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОИ» гэгэн фотоконкурсдо ерэнэн зурагуудһаа

БҮРҮҮЛГАН ҮДЭР. А. СУХАНОВАЙ фото.

Физикын талаар Нобелевско шан

СТОКГОЛМ, октябрын 30. (ТАСС). Ядрон реакциин теорида сууна наһан оруулаһанай түлөө, физиколой, оло мүнхэний элбэг хүснэй ойн болонин талаар таряанай хэвэн илгээтүүдэй түлөө америкийн аэрмэжэ Г. Бете гэгшэдэ физикын талаар 1967 оной Нобелевско шаные Швейцарин Науканыудай академи олгоо.

Экваторой таряашадай съезд

ГУАЙБЯЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Орлои далайн эрбэйн районнуудай таряанатай элбэгтэ съезд энэ шөдөдө. Тэрэни Экваторой далайн эрбэ надарай хүдөө ажалын худалчоринотой федераци зарлаһан байһа.

Советскэ павильондо 13 миллион хүн ороо

МОНРЕАЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Бүхэлдэйни выставкэ дээрхи советскэ павильондо элбэг олон—13 миллион хүн орожо хаара. «ЭКСПО-67» выставкын Канадска корпорацины мүшөөдөр тухалдаһан дунгай элбэгтэ гэгшэдэ мэдүүлгэ соо элбэгтэ гэгшэдэ Канада хойрдохи һуури азалла. Тэрэни павильонуудта 11 миллион хүн ороо. Саһаа Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа юм. Гэбэшнэ Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа.

1967 ОНОЙ НОЯБРИН !-һээ 10 ХҮРЭТЭР МОСКВАҺАА

- «ОРБИТА» ТҮХЭЭРЭЛГЭЭР ДАМЖУУЛАГДАХА ПРОГРАММА
Ноябрин 1, 20 час 50 минутада «Табиг жэлэй түүхэ» 1921-дхи он.
Ноябрин 2, 16 час 55 минутада «Эхэ орононимнай ажалшадһаа нэгэ час». 19 час 50 минутада «Манай Ленин». Кремльдэ В. И. Лениндэ байрай оршон байдалда һамгаһан нээлэ.
Ноябрин 3, 14 час 50 минутада «КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй, РСФСР-эй Верховно Советүүдэй байрай заседани. Дамжуулаха Кремлин Сьездүүдэй оршонхо хөгдөх. 20 час 50 минутада»

«ЭКСПО-67» гэжэ выставкэ хаагдаба

МОНРЕАЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Ядрон реакциин теорида сууна наһан оруулаһанай түлөө, физиколой, оло мүнхэний элбэг хүснэй ойн болонин талаар таряанай хэвэн илгээтүүдэй түлөө америкийн аэрмэжэ Г. Бете гэгшэдэ физикын талаар 1967 оной Нобелевско шаные Швейцарин Науканыудай академи олгоо.

Советскэ павильондо 13 миллион хүн ороо

МОНРЕАЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Бүхэлдэйни выставкэ дээрхи советскэ павильондо элбэг олон—13 миллион хүн орожо хаара. «ЭКСПО-67» выставкын Канадска корпорацины мүшөөдөр тухалдаһан дунгай элбэгтэ гэгшэдэ мэдүүлгэ соо элбэгтэ гэгшэдэ Канада хойрдохи һуури азалла. Тэрэни павильонуудта 11 миллион хүн ороо. Саһаа Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа юм. Гэбэшнэ Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа.

Экваторой таряашадай съезд

ГУАЙБЯЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Орлои далайн эрбэйн районнуудай таряанатай элбэгтэ съезд энэ шөдөдө. Тэрэни Экваторой далайн эрбэ надарай хүдөө ажалын худалчоринотой федераци зарлаһан байһа.

Советскэ павильондо 13 миллион хүн ороо

МОНРЕАЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Бүхэлдэйни выставкэ дээрхи советскэ павильондо элбэг олон—13 миллион хүн орожо хаара. «ЭКСПО-67» выставкын Канадска корпорацины мүшөөдөр тухалдаһан дунгай элбэгтэ гэгшэдэ мэдүүлгэ соо элбэгтэ гэгшэдэ Канада хойрдохи һуури азалла. Тэрэни павильонуудта 11 миллион хүн ороо. Саһаа Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа юм. Гэбэшнэ Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа.

Коммунистуудай амжалта

ЖЕНЕВА, октябрын 30. (ТАСС). Уегадэр парламентин һуналта дүррээ. Швейцарин ажалай партини кандидатүүдэй дундууһаа Женева кантондо үгтэһэн дуунуудай тоо 1963 оной һуналтатай саясуудал 30 тухай процентээр нэмэ гэгдэ. Швейцарин ажалай партини Женева кантонтой организациин мүшөөдөр хэблэлтэ дамжуулаһан мэдүүлгэ соо хэлэһэн.

Советскэ павильондо 13 миллион хүн ороо

МОНРЕАЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Бүхэлдэйни выставкэ дээрхи советскэ павильондо элбэг олон—13 миллион хүн орожо хаара. «ЭКСПО-67» выставкын Канадска корпорацины мүшөөдөр тухалдаһан дунгай элбэгтэ гэгшэдэ мэдүүлгэ соо элбэгтэ гэгшэдэ Канада хойрдохи һуури азалла. Тэрэни павильонуудта 11 миллион хүн ороо. Саһаа Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа юм. Гэбэшнэ Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа.

Экваторой таряашадай съезд

ГУАЙБЯЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Орлои далайн эрбэйн районнуудай таряанатай элбэгтэ съезд энэ шөдөдө. Тэрэни Экваторой далайн эрбэ надарай хүдөө ажалын худалчоринотой федераци зарлаһан байһа.

Советскэ павильондо 13 миллион хүн ороо

МОНРЕАЛЬ, октябрын 30. (ТАСС). Бүхэлдэйни выставкэ дээрхи советскэ павильондо элбэг олон—13 миллион хүн орожо хаара. «ЭКСПО-67» выставкын Канадска корпорацины мүшөөдөр тухалдаһан дунгай элбэгтэ гэгшэдэ мэдүүлгэ соо элбэгтэ гэгшэдэ Канада хойрдохи һуури азалла. Тэрэни павильонуудта 11 миллион хүн ороо. Саһаа Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа юм. Гэбэшнэ Франци 7а Уолбоого Итали дуу ороно гэгдэ. Тэднэй тус бүрүнэй павильонууде 9 миллион хүн харһан байһа.

1967 ОНОЙ НОЯБРИН !-һээ 10 ХҮРЭТЭР МОСКВАҺАА

- «ОРБИТА» ТҮХЭЭРЭЛГЭЭР ДАМЖУУЛАГДАХА ПРОГРАММА
Ноябрин 1, 20 час 50 минутада «Табиг жэлэй түүхэ» 1921-дхи он.
Ноябрин 2, 16 час 55 минутада «Эхэ орононимнай ажалшадһаа нэгэ час». 19 час 50 минутада «Манай Ленин». Кремльдэ В. И. Лениндэ байрай оршон байдалда һамгаһан нээлэ.
Ноябрин 3, 14 час 50 минутада «КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй, РСФСР-эй Верховно Советүүдэй байрай заседани. Дамжуулаха Кремлин Сьездүүдэй оршонхо хөгдөх. 20 час 50 минутада»

Advertisement for 'BURJAD UNEN' newspaper. It features a stylized illustration of a woman's face and the text: 'BURJAD UNEN газетые 1968 ондо абана захил эжилэнхэй'. Below the illustration, it says 'Газетынмай нэгэ жэлэй сэн—6 түхэриг; 6 һарын—3 түхэриг; 3 һарын—1 түхэриг 50 мүнгэн.' and 'Газетэнүүдые «Союзпечатини» бүхы таһагуудта, нинитын тараагшадта захижа болохо.'